

Jorge Luis Prats

Cubaanse meesterpianist speelt complete *Iberia* van Albéniz

Programma

Isaac Albéniz (1860-1909)

Iberia (1905/09)

Boek I

Evocación

El Puerto

El Corpus Cristi en Sevilla

Boek II

Rondeña

Almería

Triana

Pauze

Boek III

El Albaicín

El Polo

Lavapiés

Boek IV

Málaga

Jerez

Eritaña

Programmatoelichting

Iberia van de Spanjaard Isaac Albéniz: het is één van de aller moeilijkste werken uit het pianorepertoire. Diverse ritmes tegen elkaar, het kruisen van de handen, het dooreenweven van de vingers van beide handen (wat wil je, als je het kleppen van castagnetten wilt imiteren), enorme sprongen en grepen en vrijwel onmogelijke akkoorden. Soms zijn drie balken nodig om alle noten kwijt te kunnen. Behalve vaderland Spanje en Franse collega's waren Liszt's razend moeilijke *Études d'exécution transcendantes* de inspiratiebron. Albéniz, die zijn biografie graag wat mocht opsieren, hielp het verhaal de wereld in dat hij les had gehad van Liszt maar hiervoor bestaat geen enkel bewijs. 'Er is vrijwel niets in *Iberia* dat een goede pianist met drie handen niet kan spelen, als hij een ongelimiteerd aantal jaren heeft om te oefenen en het op half tempo mag spelen...'

Zó moeilijk, dat Albéniz zijn meesterwerk halverwege de arbeid bijna had vernietigd. Hij bekeek de noten van het deel *Lavapiés* nog eens goed en zag: dit was onspeelbaar. En gold dat soms niet voor héél *Iberia*...? We danken het aan de pianiste Blanche Selva, die het werk in première zou brengen, dat Albéniz niet tot een wanhoopsdaad besloot.

Ze wilde dat *Lavapiés* wel eens even inzien, nam het mee naar huis, belde twee dagen later weer bij Albéniz aan en... droeg het hem voor, helemaal uit het hoofd. Kortom: speelbaar. Maar Albéniz moest wanneer hij er zelf in privékringen uit voordroeg (hij trad allang niet meer in het openbaar op) regelmatig wat nootjes laten vallen.

Albéniz componeerde *Iberia* – twaalf stukken, verdeeld over vier boeken die afzonderlijk in première gingen – tussen 1905 en 1909 in Parijs. Hoewel hij pas halverwege de veertig was, zou het zijn laatste werk zijn; hij was al een ziek man toen hij er aan begon.

Evocación, de titel van het eerste stuk van Boek I, is eigenlijk van toepassing op het hele werk. Meer dan een realistische schildering is deze muziek een algemene evocatie van vooral Zuid-Spaanse steden, landstreken, kroegen, feesten, dansen, liederen; je hoort echo's van de fandango, de habanera en de bulerías. Het tweede deel *El Puerto* roept de gezellige bedrijvigheid op van een vissersdorp, meer specifiek van El Puerto de Santa María in de buurt van Cadiz; Albéniz kende deze streken goed. Het derde, *El Corpus Cristi en Sevilla* beschrijft de processie die op de dag van Corpus Cristi door de straten van Sevilla trekt.

Een menigte draagt het beeld van de Heilige Maagd onder begeleiding van fanfares, zangers en een horde boetvaardige geselbroeders. De ‘klappen’ in de openingsmaten beelden de naderbij komende trommels uit. Wanneer Albéniz dit stuk uitvoerde, nam hij om het dramatische effect te verhogen tijdens de pauzes tussen die klappen beide handen van het klavier en liet ze op zijn buik rusten.

Boek II begint met *Rondeña*, genoemd naar de stad Ronda in Andalusië. Het is een variant van de fandango, en wisselt constant tussen 6/8 en 3/4 maat. *Almería*, genoemd naar de havenstad, bevat sterke suggesties van de *siguiriyas*, een gedanste cante jondo (letterlijk ‘diep lied’). In *Triana* wordt een *juerga* (flamencofeest) opgeroepen, met *rasgueo*, ratelende castagnetten, *palmas* (handgeklap) en percussief *zapateo* (voetenwerk); de Sevilliaanse zigeunerwijk Triana stond aan de wieg van de flamenco.

El Albaicín, het eerste deel van Boek III, verwijst naar het gelijknamige district in Granada. Talrijke *arpeggio*’s en de piano doet de slagtechniek van de gitaar na. *Allegro melancolico*, luidt het opschrift van *El Polo*. Een treurige cante jondo in f mineur, vernoemd naar de flamenco palo. *Lavapiés* is een wijk in Madrid, die al sinds de 16e eeuw bekend staat om zijn talrijkheid van immigranten en waar een bijzondere diversiteit aan culturen ontstond; hij diende vaak als achtergrond van de *zarzuela* (Spaanse operette).

Boek IV: Het eerste thema van *Málaga* is een naar deze stad vernoemde *malagueña*, het tweede een variant van de Noord-Spaanse jota. Het stuk wordt steeds gecompliceerder, met lastig te vertolken toespelingen op bekende melodieën. ‘Jerez’ noemt zich naar de stad waar de bekende Andalusische wijn sherry vandaan komt. Een scène in een taberna (kroeg)? In ieder geval uiterst een ingewikkelde passages. Afgesloten wordt de hele cyclus *Iberia met Eritaña*, een gestileerde *sevillanas*, een populaire en snelle dans. (Stephen Westra)

Jorge Luis Prats (Camagüey, 1956) is een Cubaans pianist. Hij studeerde aan de conservatoria van Havana, Moskou, Parijs en Wenen. Op 20-jarige leeftijd werd Prats bij het Marguerite Long-Jacques Thibaud Concours in Parijs unaniem tot winnaar uitgeroepen, waarbij hij ook de prijzen voor beste interpretatie van Ravel en André Jolivet in de wacht sleepte. Door het isolement van Cuba bespeelde Prats pas op latere leeftijd de grote podia van de wereld. In solorecitals maar ook met orkesten als het Royal Philharmonic, het BBC Orchestra, het Dallas Symphony en de Berliner Staats-oper.

Een sensatie was het toen Prats in 2016, voor de eerste keer in Amsterdam, de complete *Iberia* speelde in de serie Meesterpianisten in het Concertgebouw. De enige die hem daarin ooit voorging, was pianolegende Alicia de Larrocha, nog in de jaren ‘80. Meestal worden alleen losse delen eruit gespeeld. Destijds zei Prats in een interview: ‘Dit is de moeilijkste muziek ooit voor piano geschreven. Alleen technisch al is het een uitdaging, met elk afzonderlijk deel ben je een jaar aan studeren kwijt, maar het is vooral het muzikale aspect dat uitdaagt.’

Binnenkort in Muziekgebouw Eindhoven

Zo 13 apr ‘25	Kevin Chen	Winnaar Rubinstein Competition schittert in Chopin & Liszt
Wo 7 mei ‘25	Fazil Say	Turkse meester speelt Debussy, Ravel en eigen werk
Za 25 okt ‘25	Ivo Pogorelich	Andere natuurwetten

Verkoop serie Grote Pianisten 25-26 start zaterdag 12 april.

Zullen we Vrienden worden?

M-Friends draagt bij aan het voortbestaan van onze mooie concertzaal en ondersteunt de realisatie van bijzondere projecten. Voor een paar tientjes per jaar ben je al Vriend en natuurlijk krijg je daar ook iets voor terug! Scan de QR-code, lees meer over de voordelen en meld je aan.

